

Határozatok Tára

JEAN RICHARD DE LA TOUR
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2023. december 14.¹

C-687/22. sz. ügy

**Julieta,
Rogelio
kontra**

Agencia Estatal de la Administración Tributaria

(az Audiencia Provincial de Alicante [alicantei tartományi bíróság, Spanyolország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – Fizetéseképtelenségi eljárás – Szerkezetátalakítási terv – (EU) 2019/1023 – Köztartozások kizárása – Az irányelvek joghatásai – Az irányelv által előírt cél elérése komoly veszélyeztetésének tilalma”

I. Bevezetés

1. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a megelőző szerkezetátalakítási keretéről, az adósság alóli mentesítésről és az eltiltásokról, valamint a szerkezetátalakítási, fizetéseképtelenségi és adósság alóli mentesítési eljárások hatékonyságának növelését célzó intézkedésekről, és az (EU) 2017/1132 irányelv módosításáról szóló, 2019. június 20-i (EU) 2019/1023 európai parlamenti és tanácsi irányelv (szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv)² 23. cikke (4) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2. E kérelmet két fizetéseképtelenné vált természetes személy (a továbbiakban: adósok) és az Agencia Estatal de Administración Tributaria (állami adóhatóság, Spanyolország; a továbbiakban: AEAT) között az adósok által az őket érintő fizetéseképtelenségi eljárás során benyújtott adósság alóli mentesítés iránti kérelem tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő. Az AEAT ugyanis ellenezte az adótartozásnak megfelelő tartozások alóli mentesítést.

3. A jelen ügy alkalmat kínál a Bíróságnak arra, hogy tisztázza azt a mozgásteret, amellyel a tagállamok a 2019/1023 irányelv 23. cikke (4) bekezdésének átültetése tekintetében rendelkeznek, amely rendelkezés előírja, hogy a teljes adósság alóli mentesítés mechanizmusából ki lehet zárni bizonyos adósságkategóriákat.

¹ Eredeti nyelv: francia.

² HL 2019. L 172., 18. o.

4. A jelen indítványban elemzésem végén azt fogom javasolni, hogy a Bíróság a kérdést előterjesztő bíróság, az Audiencia Provincial de Alicante (alicantei tartományi bíróság, Spanyolország) számára azt a választ adja, hogy a tagállamok előírhatják a köztartozások teljes adósság alóli mentesítésből való kizárását, feltéve, hogy ez kellően igazolt.

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

5. A 2019/1023 irányelv „Eltérések” című 23. cikkének (4) bekezdése a következőket írja elő:

„A tagállamok kizárhatnak az adósság alóli mentesítésből bizonyos adósságkategóriákat, valamint ezen adósságkategóriák esetében korlátozhatják az adósság alóli mentesítés igénybevételét, illetve hosszabb adósság alóli mentesítési időszakot határozhatnak meg, feltéve hogy az ilyen kizárások, korlátozások és hosszabb adósság alóli mentesítési időszakok alkalmazása kellően indokolt, mint például az alábbi esetekben:

- a) fedezett adósságok;
- b) a büntetőjogi szankciókból eredő vagy azokkal összefüggésben felmerült adósságok;
- c) a jogellenes károkozásért való felelősségből eredő adósságok;
- d) a családi vagy rokoni kapcsolatból, házasságból vagy házassági rokonságból származó tartási kötelezettségekhez kapcsolódó adósságok;
- e) az adósság alóli mentesítéshez vezető eljárás kezdeményezése, illetve az eljárás megindítása után felmerült adósságok; és
- f) az adósság alóli mentesítéshez vezető eljárás költségeinek megfizetésére vonatkozó kötelezettségből eredő adósságok.”

6. Ezen irányelv 34. cikke (1) és (2) bekezdésének, valamint 35. cikkének szövegéből következik, hogy az irányelv az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetését követő huszadik napon lépett hatályba, és hogy az átültetési határidő 2021. július 17-én járt le, amely határidő különleges nehézségek esetén egy évvel meghosszabbítható. A Spanyol Királyság számára biztosították ezt a pótlólagos határidőt.

B. A spanyol jog

7. A 2015. február 27-i Real Decreto-ley 1/2015 de mecanismo de segunda oportunidad, reducción de carga financiera y otras medidas de orden social (a második esély mechanizmusáról, a pénzügyi terhek csökkentéséről és egyéb szociális intézkedésekről szóló 1/2015. sz. királyi törvényerejű rendelet)³ módosította a 2003. július 9-i Ley 22/2003 Concursal (a

³ A BOE 2015. február 28-i 51. száma, 19058. o. Ezt a királyi törvényerejű rendeletet a 2015. július 28-i Ley 25/2015 de mecanismo de segunda oportunidad, reducción de la carga financiera y otras medidas de orden social (a második esély mechanizmusáról, a pénzügyi terhek csökkentéséről és egyéb szociális intézkedésekről szóló 25/2015. sz. törvény; a BOE 2015. július 29-i 180. száma, 64479. o.) módosítás nélkül jóváhagyta.

fizetéseképtelenségi eljárásról szóló 22/2003. sz. törvény)⁴ (a továbbiakban: fizetéseképtelenségről szóló törvény), új 178a. cikket iktatva be az adósság alóli mentesítésben részesülés szabályozása céljából. Ez a rendelkezés kétszintű rendszert vezetett be, amely lehetővé teszi az adós számára, hogy vagy azonnali adósság alóli mentesítést (a 178a. cikk (3) bekezdésének 4. pontja) vagy fizetési tervhez kötött, ötéves adósság alóli mentesítést (a 178a. cikk (3) bekezdésének 5. pontja) válasszon. A fizetési terv mellett történő halasztott adósság alóli mentesítést illetően a fizetéseképtelenségről szóló törvény 178a. cikke (5) bekezdésének 1. pontja a következőket írta elő:

„A (3) bekezdés 5. pontja szerinti adósoknak biztosított adósság alóli mentesítés a következő követelések meg nem fizetett részére terjed ki:

1) Nem biztosított követelések és a fizetéseképtelenségi eljárás befejezésének időpontjában fennálló alárendelt követelések, még ha azokat nem is közölték, kivéve a közjogi és tartási követeléseket.”

8. A 2020. május 5-i Real Decreto Legislativo 1/2020 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal (a fizetéseképtelenségről szóló törvény átdolgozott szövegét jóváhagyó 1/2020. sz. királyi törvényerejű rendelet)⁵ (a továbbiakban: TRLC), ismét módosította a fizetéseképtelenségről szóló törvényt, a fizetéseképtelenségről szóló törvény 178a. cikkét e törvény új fejezetével váltva fel, arra használva e lehetőséget, hogy a köztartozásokat kizárja az azonnali vagy halasztott adósság alóli mentesítésből.

9. A TRLC 491. cikkének (1) bekezdése a következőket írta elő:

„Ha a fizetéseképtelenségi eljárás megindítása után felmerülő követeléseket és az elsőbbségi fizetéseképtelenségi követeléseket teljes mértékben kielégítették, és ha az ehhez szükséges követelményeknek megfelelő adós korábban kísérletet tett peren kívüli fizetési megállapodás megkötésére, a kielégítetlen kötelezettségek alóli mentesítés kiterjed valamennyi kielégítetlen követelésre, kivéve a közjogi és a tartási követeléseket.”

10. A TRLC 497. cikke (1) bekezdésének 1. pontja a következőképpen rendelkezett:

„A magukat a fizetési tervnek alávető adósokat megillető, kielégítetlen kötelezettségek alóli mentesítés az alábbi követelések azon részére is kiterjed, amely a terv szerint kielégítetlen marad:

1) Nem biztosított követelések és a fizetéseképtelenségi eljárás befejezésének időpontjában fennálló alárendelt követelések, még ha azokat nem is közölték, kivéve a közjogi és tartási követeléseket.”

11. A 2022. szeptember 5-i Ley 16/2022 de reforma del texto refundido de la Ley Concursal, aprobado por el Real Decreto Legislativo 1/2020, de 5 de mayo, para la transposición de la [Directiva 2019/1023] (a fizetéseképtelenségről szóló törvény [2019/1023 irányelv] átültetése céljából [a TRLC] által jóváhagyott átdolgozott szövegének reformjáról szóló 16/2022. sz.

⁴ A BOE 2003. július 10-i 164. száma, 26905. o.

⁵ A BOE 2020. május 7-i 127. száma, 31518. o.

törvény)⁶ (a továbbiakban: 16/2022. sz. törvény) módosította a TRLC-t, megerősítve ugyanakkor a közjogi követelések kizárását az azonnali vagy halasztott adósság alóli mentesítésből. A TRLC új szövege 489. cikke (1) bekezdésének 5. pontja előírja:

„Az adósság alóli mentesítés kiterjed valamennyi ki nem fizetett tartozásra, a következők kivételével:

[...]

5) Közjogi követelésekből származó tartozások. Azok a tartozások azonban, amelyek tekintetében a behajtás lebonyolítása az [AEAT] hatáskörébe tartozik, adósonként legfeljebb 10 000 euróig mentesíthetők; az első 5000 euró összegű tartozás esetében a mentesítés a teljes összegre kiterjed, ezen összeg felett pedig a tartozás legfeljebb 50%-a mentesül. Hasonlóképpen, a társadalombiztosítási tartozások ugyanolyan összegben és ugyanolyan feltételekkel mentesíthetők. A mentesített összeg a fent említett felső határig az e törvény által jogszerűen megállapított elsőbbségi sorrendhez képest fordított sorrendben és az egyes osztályokon belül a fennállás óta eltelt idő függvényében érvényesítendő.”

12. A 16/2022. sz. törvény preambuluma IV. szakasza többek között a következőket írja elő:

„A 2019/1023 irányelv minden tagállamot arra kötelez, hogy hozzon létre egy második esélyt biztosító mechanizmust annak elkerülése érdekében, hogy az adósok megpróbáljanak olyan más országokba költözni, amelyek már rendelkeznek e mechanizmusokról, vállalva azt a költséget, amellyel ez mind az adós, mind a hitelezők számára járna. Ugyanakkor e területen az egységesítés alapvető fontosságúnak tekinthető az európai egységes piac működése szempontjából.

[...]

Az adósság alóli mentesítésnek két módja van: az aktív vagyon értékesítéséhez és a fizetési tervhez kötött adósság alóli mentesítés [...].

[...]

Az adósság alóli mentesítés kiterjed a kollektív eljárás keretében fennálló összes követelésre és a vagyonnal szembeni követelésekre is. A kivételek bizonyos esetekben azon alapulnak, hogy kielégítésük különösen fontos a jogállamiságon alapuló igazságos és szolidáris társadalom szempontjából (például tartási kötelezettségek, közjogi követelésekből eredő tartozások, bűncselekményekből származó kötelezettségek vagy jogellenes károkozásból eredő kötelezettségek). Így a közjogi követelések tekintetében az adósságok alóli mentesítésnek bizonyos korlátai vannak, és arra csak az első adósság alóli mentesítéskor kerülhet sor, az azt követező esetekben nem [...].”

III. Az alapügy tényállása és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

13. Az adósok az őket érintő fizetéseképtelenségi eljárás során 2021. március 3-án adósság alóli mentesítést kértek, amelyet az AEAT a 192 366,21 euró összegű követelése tekintetében kifogásolt, amelyet privilegizált köztartozásnak tekint.

⁶ A BOE 2022. szeptember 6-i 214. száma, 123682. o.

14. 2021. július 30-án a Juzgado de Primera Instancia No 1 de Denia (deniai 1. sz. elsőfokú bíróság, Spanyolország) a fizetéseképtelenségi eljárást az adósok adósság alóli mentesítése mellett – a közjogi és tartási követelések kivételével – lezártak nyilvánította.

15. Az adósok e határozattal szemben fellebbezést nyújtottak be az Audiencia Provincial de Alicante-hoz (alicantei tartományi bíróság).

16. Az adósok kérelmének időpontjára tekintettel e bíróság úgy véli, hogy a fizetéseképtelenségről szóló törvény figyelembe veendő változata nem a 2019/1023 irányelvet átültető 16/2022. sz. törvényből eredő változat, hanem az 1/2020. sz. királyi törvényerejű rendelet szerinti változat, amelyet ezen irányelv hatálybalépését követően, az átültetési határidő alatt tettek közzé.⁷ E két jogszabály előírja a köztartozások kizárását az adósság alóli mentesítésből.

17. Az említett bíróság rámutat arra, hogy a spanyol ítélkezési gyakorlatban eltérések vannak. Egyes határozatok szerint a köztartozások mentesíthetők az adósság alól, míg mások ennek ellenkezőjét állapítják meg. Valamennyi olyan határozat, amelyet a kérdést előterjesztő bíróság tanulmányozott, értelmezési szempontként a 2019/1023 irányelvre hivatkozik.

18. A kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy a TRLC összeegyeztethető-e ezen irányelvel a köztartozások adósság alóli mentesítésből való kizárását vagy annak hiányát illetően.

19. Egyrészt arra keresi a választ, hogy kellően indokolt-e a köztartozásoknak az adósság alóli mentesítésből való, a spanyol jog által előírt kizárása. Kifejti, hogy a 2019/1023 irányelv 23. cikke lehetővé teszi az ezen irányelv 20. cikkének (1) bekezdésében előírt azon általános szabálytól való eltérést, amely szerint az adósság alóli mentesítés teljes. Közelebbről, az említett irányelv 23. cikkének (4) bekezdése lehetőséget biztosít a tagállamoknak arra, hogy az adósság alóli mentesítésből kizárjanak bizonyos adósságkategóriákat, feltéve hogy a kizárás „kellően indokolt”.⁸

20. Márpedig e bíróság pontosítja, hogy a 16/2022. sz. törvénnyel⁹ ellentétben a TRLC az 1/2020. sz. királyi törvényerejű rendeletből eredő változatában nem tartalmaz semmilyen indokolást a köztartozások adósság alóli mentesítésével kapcsolatban.

21. Másrészt a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a 2019/1023 irányelv 23. cikkének (4) bekezdésében szereplő, az adósság alóli mentesítésből kizárt adósságkategóriák listája kimerítő felsorolásnak minősül-e, mivel ha ez lenne a helyzet, a fizetéseképtelenségről szóló törvénynek az 1/2020. sz. királyi törvényerejű rendelet szerinti változata ellentétes lenne e cikkel. Ezzel szemben, ha az említett felsorolás csak példálózó jellegű, e törvény megfelel az említett cikknek.

22. Álláspontja szerint az, hogy a köztartozások nem szerepelnek a 2019/1023 irányelv 23. cikkének (4) bekezdésében szereplő felsorolásban, noha a fizetéseképtelenségi eljárásokban nagy jelentőséggel bírnak, arra utalhat, hogy e felsorolás kimerítő jellegű. Ezenkívül a tagállamok

⁷ A kérdést előterjesztő bíróság ismerteti a Bíróság azon ítélkezési gyakorlatát, amely szerint az irányelvek nemcsak az átültetésüket követően vagy az átültetési határidő lejártá után fejtenek ki joghatást, hanem azt megelőzően is, mivel a tagállamoknak e határidő lejártá előtt tartózkodniuk kell az olyan intézkedések elfogadásától, amelyek veszélyeztethetik vagy súlyosan sérthetik az irányelv által kitűzött célok megvalósítását E tekintetben az 1987. október 8-i Kolpinghuis Nijmegen ítéletre (80/86, EU:C:1987:431); az 1997. december 18-i Inter-Environnement Wallonie ítéletre (C-129/96, EU:C:1997:628); a 2005. november 22-i Mangold ítéletre (C-144/04, EU:C:2005:709) hivatkozik.

⁸ A kérdést előterjesztő bíróság a 2019/1023 irányelv (78) és (81) preambulumbekkezdésére is hivatkozik.

⁹ Lásd a jelen indítvány 12. pontját.

azon abszolút és teljes szabadsága, hogy követeléseket zárjanak ki az adósság alóli mentesítésből, és így a vonatkozó nemzeti szabályozások lehetséges sokfélesége befolyásolhatja a belső piac működését, és az olyan alapvető szabadságok gyakorlását, mint a tőke szabad mozgása és a letelepedés szabadsága.¹⁰

23. E körülmények között az Audiencia Provincial de Alicante (alicantei tartományi bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

- „1) Lehetséges-e az összhangban álló értelmezés elvének [a 2019/2023] irányelv 23. cikke (4) bekezdésére történő alkalmazása, ha a tényállásra (mint a jelen ügyben, tekintettel a kötelezettségek alóli mentesítés iránti kérelem benyújtásának időpontjára) az irányelv hatálybalépése és az átültetési határidő között eltelt időszakban került sor, és az alkalmazandó nemzeti jogszabály (az 1/2020. sz. királyi törvényerejű rendelet által jóváhagyott [TRLIC]) egységes szerkezetbe foglalt változata [...] nem az irányelvet átültető jogszabály (16/2022. sz. törvény)?
- 2) Összeegyeztethető-e [a 2019/2023] irányelv 23. cikkének (4) bekezdésével és az irányelvnek az adósság alóli mentesítésre vonatkozó alapelveivel az olyan nemzeti szabályozás, mint a (1/2020. sz. királyi törvényerejű rendelet által jóváhagyott) [TRLIC] szövegében foglaltak szerinti spanyol szabályozás, amely nem tartalmaz a köztartozásoknak a kielégítetlen kötelezettségek alóli mentesítésből való kizárására vonatkozó indokolást? Az ilyen szabályozás – amennyiben a köztartozásokat kizárja a mentesítésből, és nem kellően indokolt – veszélyezteti-e vagy aláássa-e az irányelvben előírt célok elérését?
- 3) [A 2019/2023] irányelv 23. cikkének (4) bekezdése a mentesítésből kizárható követelések kategóriáinak kimerítő és zárt felsorolását tartalmazza-e, vagy éppen ellenkezőleg, ez a felsorolás csupán példálózó jellegű, és a nemzeti jogalkotó teljesen szabadon határozhatja meg a kizárt követeléseknek az általa arra megfelelőnek ítélt kategóriáit, feltéve, hogy azok a nemzeti joggal összhangban megfelelően indokoltak?”

24. A kérdést előterjesztő bíróság azt kérte, hogy a Bíróság a jelen ügyet a Bíróság eljárási szabályzatának 105. cikke szerinti gyorsított előzetes döntéshozatali eljárásban bírálja el. 2022. december 28-i határozatával a Bíróság elnöke elutasította e kérelmet.

25. A spanyol kormány és az Európai Bizottság írásbeli észrevételeket terjesztett elő.

IV. Elemzés

26. Elemzésem egyértelműsége érdekében az első kérdéssel kezdem, majd a 2019/1023 irányelv 23. cikkének (4) bekezdésében szereplő felsorolás kimerítő jellegére vonatkozó harmadik kérdéssel foglalkozom, ezt követően pedig a második kérdéssel, amely, amennyiben a kizárás nem kellően indokolt, a nemzeti bíróság e szabályozásra vonatkozó, olyan irányelvre tekintettel való értékelését érinti, amely hatályba lépett, de az átültetési határideje nem járt le.

¹⁰ A bíróság a 2019/1023 irányelv (1) preambulumbekkezdésére hivatkozik.

A. Az irányelvek átültetési határidő lejárt előtti hatályáról

27. Előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy alkalmazható-e az összhangban álló értelmezés elve, ha a szóban forgó tényállás valamely irányelv hatálybalépése és az átültetésére előírt határidő lejárt között valósult meg, és az e tényállásra alkalmazandó szabályozás nem az irányelvet átültető szabályozás, hanem az e két időpont között elfogadott szabályozás. A kérdést előterjesztő bíróság különösen a 2019/1023 irányelv 23. cikkének (4) bekezdésére hivatkozik, amely számos lehetséges eltérést állapít meg az ezen irányelv által bevezetett teljes adósság alóli mentesítés elvétől.

28. Emlékeztetni kell arra, hogy a 2006. július 4-i Adeneler és társai ítéletben¹¹ a Bíróság kimondta, hogy a tagállamoknak nem lehet felróni, hogy az irányelv átültetésére előírt határidő lejárt előtt még nem fogadták el az irányelv nemzeti jogba történő átültetéséhez szükséges intézkedéseket, valamint hogy az irányelv késedelmes átültetése esetén csak az irányelv átültetésére előírt határidőt követően merül fel a nemzeti bíróságok azon kötelezettsége, hogy a nemzeti jogot az irányelvvvel összhangban értelmezzék.¹² Egyebekben az irányelv átültetésére rendelkezésre álló határidőn belül a címzett tagállamoknak tartózkodniuk kell az olyan jellegű intézkedések meghozatalától, amelyek komolyan veszélyeztetnék az ezen irányelv által meghatározott cél elérését.¹³ Mivel e tartózkodási kötelezettség valamennyi nemzeti hatóságra nézve kötelező, az irányelv hatálybalépésének napjától kezdve a tagállami bíróságok a lehető legteljesebb mértékben kötelesek tartózkodni a belső jog olyan értelmezésétől, amely az irányelv átültetésére előírt határidő leteltét követően jelentősen veszélyeztetheti az említett irányelv által elérni kívánt eredmény megvalósítását.¹⁴

29. E körülményekre tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság az első kérdésre azt a választ adja, hogy a 2019/1023 irányelv hatálybalépése és az átültetésére előírt határidő lejárt között a nemzeti bíróságok nem kötelesek a belső jogukat ezen irányelv 23. cikke (4) bekezdésének megfelelően értelmezni.

B. A 2019/1023 irányelv 23. cikkének (4) bekezdésében szereplő felsorolás kimerítő vagy nem kimerítő jellegéről és a tagállamoknak az e rendelkezés átültetésére vonatkozó mérlegelési mozgásteréről

30. Előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság a 2019/1023 irányelv 23. cikke (4) bekezdésének értelmezését kéri a Bíróságtól. A kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy az e rendelkezésben felsorolt kivételek felsorolása kimerítő jellegű-e, vagy sem, és hogy milyen mozgástérrel rendelkeznek a tagállamok e területen ezen irányelv átültetésekor. Ez az értelmezés szükséges ahhoz, hogy lehetővé tegye e bíróság számára annak értékelését, hogy a spanyol jog jelentősen veszélyezteti-e az említett irányelv által követett célokat.

¹¹ C-212/04, EU:C:2006:443.

¹² Lásd: 2006. július 4-i Adeneler és társai ítélet (C-212/04, EU:C:2006:443, 114. és 115. pont).

¹³ Lásd: 2022. május 5-i BPC Lux 2 és társai ítélet (C-83/20, EU:C:2022:346, 65. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹⁴ Lásd: 2022. május 5-i BPC Lux 2 és társai ítélet (C-83/20, EU:C:2022:346, 66. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

1. A 2019/1023 irányelv 23. cikkének (4) bekezdésében szereplő felsorolás kimerítő jellegéről

31. Mind a Bizottság, mind a spanyol kormány elismeri észrevételeiben, hogy a 2019/1023 irányelv 23. cikkének (4) bekezdésében szereplő felsorolás nem kimerítő jellegű, mivel azt írja elő, hogy az e bekezdés későbbi részében felsorolt hat adósságkategória esetében bizonyos adósságkategóriák kizárhatók az adósság alóli mentesítésből.

32. A kétely e cikk eredeti, spanyol nyelvű szövegéből is fakadhatott, amely szerint a tagállamok „kizárhatnak az adósság alóli mentesítésből bizonyos adósságkategóriákat, [...] az alábbi esetekben”. [„excluir algunas categorías específicas de la exoneración de deudas [...] en los siguientes casos”].¹⁵ Ezt a megfogalmazást azonban az irányelv egyik helyesbítése¹⁶ a „például az alábbi esetekben”¹⁷ fordulattal váltotta fel, amely a spanyol nyelvi változatot a többi nyelvi változathoz igazította.

33. Ezért bizonytalanságnak immár nincs helye: „[a] tagállamok kizárhatnak az adósság alóli mentesítésből” fordulat és a „például” határozószó használata azt jelenti, hogy a 2019/1023 irányelv 23. cikkének (4) bekezdésében szereplő lista valóban azon adósságosztályok nem kimerítő felsorolásának minősül, amelyeket a tagállamok kizárhatnak az adósság alóli mentesítésből, és azt a tagállamok kiegészíthetik. Ezt az elemzést megerősíti ezen irányelvnek az Európai Unió Tanácsában folytatott viták¹⁸ fényében értelmezett (81) preambulumbekzdése, amelyből kitűnik, hogy a tagállamok számára lehetővé kell tenni, hogy kellően indokolt esetben további adósságkategóriákat is kizárjanak az adósság alóli mentesítésből.

2. A tagállamok átültetés során fennálló mérlegelési mozgásteréről

34. Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra is keresi a választ, hogy milyen mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek a tagállamok arra vonatkozóan, hogy bizonyos adósságkategóriákat kizárjanak az adósság alóli mentesítés lehetőségéből. E kérdés megválaszolásához különbséget kell tenni a valamely adósságkategória kizárásának elve és e kizárás feltételei között.

35. A köztartozások főszabály szerinti kizárását illetően meg kell állapítani, hogy a 2019/1023 irányelv 23. cikkének (4) bekezdése hat olyan adósságkategóriát sorol fel, amelyeket a tagállamok kizárhatnak az adósság alóli mentesítésből, vagy amelyek esetében az adósság alóli mentesítés igénybevétele korlátozható, illetve hosszabb adósság alóli mentesítési időszak határozható meg. E kategóriák a következők: a fedezett adósságok, a büntetőjogi szankciókból eredő vagy azokkal összefüggésben felmerült adósságok, a jogellenes károkozásért való felelősségből eredő adósságok, a tartási kötelezettségek, az adósság alóli mentesítéshez vezető eljárás kezdeményezése, illetve az eljárás megindítása után felmerült adósságok, valamint az ezen eljárás költségeivel kapcsolatos adósságok.

¹⁵ „en los siguientes casos”.

¹⁶ HL 2022. L 43., 94. o.

¹⁷ „como en los siguientes casos”.

¹⁸ Lásd az elnökség Állandó Képviselők Bizottságához intézett 2018. május 16-i feljegyzését, a megelőző szerkezetátalakítás kereteiről, a második esélyről, a szerkezetátalakítási, fizetéseképtelenségi és adósságelengedési eljárások hatékonyságának növelését célzó intézkedésekről és a 2012/30/EU irányelv módosításáról szóló irányelv tervezetét illetően – Részleges általános megközelítés (8830/18 ADD 1. sz. dokumentum), különösen a 14. lábjegyzetet, amely kimondja, hogy a 22. cikk (1) és (3) bekezdésében (később az elfogadott irányelv 23. cikkének (2) és (4) bekezdése) foglalt felsorolások nem kimerítőek.

36. Észrevételeiben a Bizottság megismétli a kérdést előterjesztő bíróság azon érvét, amely szerint a követelések e különböző kategóriái között olyan kapcsolat áll fenn, amely igazolja, hogy az érintett adósság jellege miatt nem hagynak teljes mérlegelési mozgásteret azon tagállamok számára, amelyek a teljes adósság alóli mentesítés elve alól kivételeket kívánnak létrehozni.

37. Ez a kapcsolat tehát az anyagi igazságszolgáltatásra való törekvésen alapul: először is, az adós nem mentesülhet a rendes üzleti életéhez nem kapcsolódó cselekmények (családi, büntetőjogi vagy polgári jogi felelősséggel kapcsolatos adósságok) pénzügyi következményei alól. Másodszor, előfordulhat, hogy az adósságrendezési eljárás keretében vagy azt követően keletkezett tartozások ezen eljárás hatékonyságának biztosítása érdekében nem képezik adósság alóli mentesítés tárgyát. Harmadszor, a fedezett adósságok is kizárhatók, mivel azokat kifejezetten a fizetéseképtelenség következményeinek elkerülése érdekében fedezik.

38. Ugyanakkor több tényező is ellentmond ezen érvelésnek.

39. Először is, magának a 2019/1023 irányelv 23. cikkének a szövege a teljes adósság alóli mentesítés elve alóli lehetséges kivételeket illetően a választási formák adaptálását írja elő. Az (1) bekezdés kimondja, hogy valamennyi tagállamnak biztosítania kell a tisztességtelen vagy rosszhiszemű adós kizárását¹⁹. Ezzel szemben a (3) és (5) bekezdés kimondja, hogy a tagállamok bizonyos szigorúan felsorolt esetekben hosszabb adósság alóli mentesítési időszakokat, illetve hosszabb időre szóló eltiltást is előírhatnak. A (4) bekezdés, amelynek értelmezését kéri, a (2) bekezdéshez hasonlóan úgy rendelkezik, hogy a tagállamok – kellően indokolt esetben – a teljes adósság alóli mentesítés elve alóli kivételeket választhatnak, ezt a példák nem kimerítő felsorolásával szemléltetve. Ennélfogva a teljes adósság alóli mentesítési eljárás működése és terjedelme az egyes tagállamok választásától függően nagyon eltérő lehet. Következésképpen nehezen állítható, hogy ezen adósság alóli mentesítésre irányuló eljárás harmonizációjának célja igazolja azt, hogy főszabály szerint ne engedélyezzék bizonyos adósságkategóriák kizárását az adósság alóli mentesítésből.

40. Továbbá a 2019/1023 irányelv elfogadását megelőző viták alapján semmi nem enged arra következtetni, hogy a köztartozásokat ne lehetne kizárni az adósság alóli mentesítésből. Az irányelvtervezet ugyanis a 22. cikkel (jelenleg az elfogadott irányelv 23. cikke) kapcsolatban egyértelműen kimondta, hogy az „nagy mozgásteret ad a tagállamoknak a mentesítéshez való hozzáférésről és a mentesítési időszakokról szóló rendelkezések korlátainak felállításakor, feltéve, hogy ezek a korlátozások világosan meg vannak határozva, és szükségesek az általános közérdek védelméhez”.²⁰

¹⁹ E rendelkezés angol, német, francia, olasz, lengyel, továbbá portugál nyelvi változatától eltérően a spanyol nyelvi változat pusztán lehetőséget biztosít a tagállamok számára a tisztességtelen vagy rosszhiszemű adós kizárására irányuló intézkedés fenntartására vagy elfogadására. Emlékeztetek arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében egy uniós jogi rendelkezés valamely nyelvi változatának megfogalmazása nem szolgálhat e rendelkezés értelmezésének kizárólagos alapjául, illetve nem élvezhet elsőbbséget más nyelvi változatokkal szemben (2023. január 17-i Spanyolország kontra Bizottság ítélet (C-632/20 P, EU:C:2023:28, 40. pont). Ennélfogva önmagában a spanyol nyelvi változat nem kérdőjelezheti meg az elemzésemet.

²⁰ Lásd a megelőző szerkezetátalakítás kereteiről, a második esélyről, a szerkezetátalakítási, fizetéseképtelenségi és elszámolási eljárások hatékonyságának növelését célzó intézkedésekről és a 2012/30/EU irányelv módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvre irányuló javaslatot (COM(2016) 723 final), 26. o.

41. A Tanácsban folytatott tárgyalások²¹ megerősítették azt a szándékot, hogy elegendő mozgásteret biztosítsanak a tagállamok számára. Az ezen intézményen belüli tárgyalások során ugyanis az adósság alóli mentesítésből való kizárásokat külön megjegyzések nélkül illesztették be²², és pontosításra került, hogy a tagállamok nemzeti jogszabályaik alapján bizonyos típusú követeléseket is kizárhatnak, anélkül hogy pontosították volna azok jellegét²³. A Tanácson belüli tárgyalások végén Portugália nyilatkozatot tett, amelyben lényegében jelezte egyrészt, hogy a szöveg kellő rugalmasságot biztosít a tagállamok számára ahhoz, hogy olyan rendelkezéseket tartsanak fenn vagy vezessenek be, amelyek kizárják vagy korlátozzák az adótartozás elengedésének igénybevételét, mert az ilyen intézkedések az adótartozás különös jellegénél fogva kellően indokoltnak tekintendők, másrészt pedig, hogy az irányelv átültetésekor az adótartozás elengedésének igénybevételére vonatkozó szabályozás tekintetében ezt az álláspontot kívánja fenntartani.²⁴

42. Az Európai Parlament Gazdasági Bizottsága, amelyhez a tervezetet véleményezésre megküldték, javaslatot tett a Jogi Bizottságnak, amelyhez érdemben fordultak, egy olyan preambulumbekendésre, illetve egy olyan bekezdésre vonatkozó módosításra, amely a köztartozások kizárásának kifejezett lehetőségére vonatkozik, amely lehetőség tekintetében a tagállamoknak figyelembe kell venniük az általános közérdek és a vállalkozói készségek előmozdítása közötti szükséges egyensúlyt.²⁵

43. Végül nyilvánvaló, hogy a 2019/1023 irányelv a teljes adósság alóli mentesítés vonatkozásában minimumharmonizációs irányelv, amelynek célja, hogy valamennyi tagállamban ilyen típusú eljárást hozzanak létre, nem pedig az, hogy a harmonizált adósság alóli mentesítési eljárást alakítsanak ki. A tárgyalások ugyanis alkalmat adtak a tagállamok számára arra, hogy emlékeztessék őket, hogy ezen – az egyes tagállamoktól függően új vagy nem új – eljárást megfelelően adaptálni kell annak érdekében, hogy ne avatkozzon be a hatékonyan működő nemzeti rendszerekbe, mivel az ilyen eljárás kapcsolatban áll a nemzeti jog más területeivel, a gazdasági helyzet és a jogi struktúrák pedig tagállamonként eltérőek.²⁶

²¹ Lásd az elnökség Állandó Képviselők Bizottságához/Tanácsához intézett 2017. május 19-i feljegyzésének 5. pontját, a megelőző szerkezetátalakítás kereteiről, a második esélyről, a szerkezetátalakítási, fizetéseképtelenségi és adósságelengedési eljárások hatékonyságának növelését célzó intézkedésekről és a 2012/30/EU irányelv módosításáról szóló irányelv tervezetét illetően – Irányadó vita (9316/17. sz. dokumentum). „A Bel- és Igazságügyi Tanács 2017. január 27-i nem hivatalos ülésén a miniszterek széleskörűen támogatták a javaslat elvi céljait. Az említett ülésen folytatott megbeszélések rávilágítottak annak fontosságára, hogy kellő egyensúly alakuljon ki az adósok és a hitelezők érdekei, illetve az ahhoz szükséges rugalmasság között, hogy az irányelv ne avatkozzon be indokolatlanul a hatékonyan működő tagállami rendszerekbe. A polgári jogi munkacsoportban (fizetéseképtelenség) folytatott megbeszélések azt mutatták, hogy a delegációk általánosságban egyetértenek a javaslat céljaival, ugyanakkor hangsúlyozták azt is, hogy az irányelvjavaslat – mivel szorosan összefügg a nemzeti jog egyéb területeivel is – nagyon összetett, ezért a tagállamok részére elegendő rugalmasságot kell biztosítani ahhoz, hogy az uniós intézkedéseket a helyi gazdasági körülményekhez és jogi struktúrákhoz igazíthassák.”

²² Lásd a bolgár elnökség és a soron következő osztrák elnökség 2018. március 16-i feljegyzését a polgári jogi munkacsoportnak (Fizetéseképtelenség) a megelőző szerkezetátalakítás kereteiről, a második esélyről, a szerkezetátalakítási, fizetéseképtelenségi és adósságelengedési eljárások hatékonyságának növelését célzó intézkedésekről és a 2012/30/EU irányelv módosításáról szóló irányelv tervezetét illetően – A 19., 20. és 22. cikk, a III. cím, valamint a kapcsolódó fogalom meghatározások felülvizsgálati szövege (7150/18. sz. dokumentum) 6. o.

²³ Lásd az elnökség 2018. május 24-i feljegyzését a Tanácsnak a megelőző szerkezetátalakítás kereteiről, a második esélyről, a szerkezetátalakítási, fizetéseképtelenségi és adósságelengedési eljárások hatékonyságának növelését célzó intézkedésekről és a 2012/30/EU irányelv módosításáról szóló irányelv tervezetét illetően – Részleges általános megközelítés (9236/18 ADD 1. sz. dokumentum).

²⁴ Lásd a Tanács Főtitkárságának az Állandó Képviselők Bizottságához/a Tanácsához intézett 2019. május 21-i feljegyzését megelőző szerkezetátalakítási keretekről, az adósság alóli mentesítésről és az eltiltásokról, valamint a szerkezetátalakítási, fizetéseképtelenségi és adósság alóli mentesítési eljárások hatékonyságának növelését célzó intézkedésekről, és az (EU) 2017/1132 irányelv módosításáról (a szerkezetátalakításról és fizetéseképtelenségről szóló irányelv) módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelv tervezetéről (első olvasat) – A jogalkotási aktus elfogadása – Nyilatkozat (9170/2/19 REV 2 ADD 1. sz. dokumentum), 1. és 2. o.

²⁵ Lásd a Gazdasági és Monetáris Bizottság 2017. december 7-i véleményét a Jogi Bizottság részére a megelőző szerkezetátalakítás kereteiről, a második esélyről és a szerkezetátalakítási, fizetéseképtelenségi és elszámolási eljárások hatékonyságának növelését célzó intézkedésekről, valamint a 2012/30/EU irányelv módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvre irányuló javaslatról, előadó: Enrique Calvet Chambon, 22. és 94. módosítási javaslat.

²⁶ Lásd a jelen indítvány 20. lábjegyzetét.

44. Ezzel szemben valamely követeléskategória kizárásának feltételeit illetően a 2019/1023 irányelv 23. cikkének (4) bekezdése előírja, hogy „az ilyen kizárások, korlátozások és hosszabb adósság alóli mentesítési időszakok alkalmazása kellően indokolt” kell, hogy legyen. Következésképpen, bár a tagállamok mérlegelési mozgásteret nincs körülhatárolva azon konkrét adósságkategóriák jellegét illetően, amelyeket ki lehet zárni, ezt azon indokolás biztosítja, amelyet e kizárás alátámasztására kell szolgáltatniuk.

45. Ezenkívül a tagállamok éltek e mérlegelési mozgástérrel annak érdekében, hogy kizárjanak a 2019/1023 irányelv 23. cikkének (4) bekezdésében található felsorolásban nem szereplő bizonyos adósságkategóriákat. Franciaországban ki vannak zárva az adósság alóli mentesítésből többek között a munkavállalói követelések és az eljárás során megnyílt öröklés alapján szerzett vagyontárgyakra vonatkozó keresetektől eredő követelések.²⁷ Hollandiában ki vannak zárva például a diákhitelekhez kapcsolódó követelések.²⁸ Spanyolországban többek között a bérkövetelések is ki vannak zárva.²⁹ Portugáliában ki vannak zárva többek között az adó- és társadalombiztosítási követelések.³⁰

46. Következésképpen úgy tűnik számomra, hogy a 2019/1023 irányelv minimumharmonizációs irányelv, amelynek célja, hogy minden tagállamban olyan adósság alóli mentesítési eljárás vezessen be, amelynek az ezen mentesítésből kizárható követelések jellegére vonatkozó körvonalai nagyrészt a tagállamok mérlegelésére vannak bízva, feltéve hogy a kizárások kellően indokoltak.

47. Azt javaslom tehát, hogy a Bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésre azt a választ adja, hogy a 2019/1023 irányelv 23. cikkének (4) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az ott szereplő felsorolás nem kimerítő jellegű, és hogy az e felsorolásban szereplőktől eltérő bizonyos adósságkategóriák adósság alóli mentesítés, korlátozott adósság alóli mentesítés vagy hosszabb adósság alóli mentesítési időszak tárgyát képezhetik, feltéve hogy ez kellően indokolt.

C. A köztartozásoknak az adósság alóli mentesítésből való, a 2019/1023 irányelv átültetési határideje alatt elfogadott szabályozásban történt kizárására vonatkozó igazolás hiányának hatásairól

48. Előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a TRLC, amelyet a jogvitára alkalmazandó jognak tekint, és amelyet a 2019/1023 irányelv átültetési határideje alatt módosítottak annak érdekében, hogy a köztartozásokat indoklás nélkül kizárják az azonnali vagy halasztott adósság alóli mentesítésből, a fent hivatkozott ítélkezési gyakorlat³¹ értelmében veszélyeztette-e az ezen irányelv által követett célok megvalósítását.

49. Amint azt a jelen indítvány 28. pontjában kifejtettem, az irányelv átültetésére rendelkezésre álló időszak alatt a címzett tagállamoknak tartózkodniuk kell minden olyan intézkedéstől, amely alkalmas lenne arra, hogy komolyan veszélyeztesse az irányelvben meghatározott eredmény

²⁷ Lásd a code de commerce (kereskedelmi törvénykönyv) L 645-11. cikkét.

²⁸ Lásd a Faillissementswet (csődtörvény) 299a. cikkét.

²⁹ Lásd a fizetésképtelenségről szóló törvény 489. cikke (1) bekezdésének 4. pontját.

³⁰ Lásd a Código da Insolvência e da Recuperação de Empresas (a vállalkozások fizetésképtelenségéről és szanálásáról szóló törvénykönyve) 245. cikkét.

³¹ Lásd a jelen indítvány 28. pontját.

megvalósítását, és a nemzeti bíróságoknak úgy kell értelmezniük a belső jogot, hogy az az átültetésre előírt határidő leteltét követően ne veszélyeztesse jelentősen az említett irányelv által elérni kívánt eredmény megvalósítását.

50. Arra is emlékeztetni kell, hogy a nemzeti bíróság feladata annak mérlegelése, hogy azon nemzeti rendelkezések, amelyeknek jogszerűségét vitatják, komolyan veszélyeztethetik-e az irányelv által meghatározott célt, mivel ezt az ellenőrzést szükségszerűen általános értékelés alapján kell végezni, melynek során figyelembe kell venni az érintett nemzeti területen elfogadott valamennyi politikát és intézkedést.³²

51. Mindazonáltal a Bíróság feladata a szóban forgó irányelv céljának értelmezése. Márpedig a teljes adósság alóli mentesítési eljárást illetően a 2019/1023 irányelv célja az, hogy a minimális harmonizáció alapján minden tagállamban legalább egy ilyen eljárást bevezessenek.³³

52. Véleményem szerint a köztartozások adósság alóli mentesítésből való kizárása igazolásának pusztá hiánya az átültetési határidő lejárta előtt önmagában nem veszélyeztetheti komolyan a 2019/1023 irányelv céljának megvalósítását, mivel – amint arra korábban utaltam – a tagállamoknak lehetőségük van arra, hogy kizárják a köztartozásokat az adósság alóli mentesítésből.

53. Ennélfogva a második kérdésre a következő választ javaslom: önmagában az a tény, hogy a köztartozásoknak az adósság alóli mentesítési eljárásból való, a 2019/1023 irányelv hatálybalépése és az átültetési határidő lejárta között elfogadott nemzeti rendelkezés általi kizárása nem kellően indokolt, az átültetési határidő lejártát követően nem veszélyezteti jelentősen az ezen irányelv által követett cél megvalósítását.

V. Véggözetkeztetés

54. A fenti megfontolások összességére tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság az Audiencia Provincial de Alicante (alicantei tartományi bíróság, Spanyolország) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következő választ adja:

1) A megelőző szerkezetátalakítási keretekről, az adósság alóli mentesítésről és az eltiltásokról, valamint a szerkezetátalakítási, fizetéseképtelenségi és adósság alóli mentesítési eljárások hatékonyságának növelését célzó intézkedésekről és az (EU) 2017/1132 irányelv módosításáról szóló, 2019. június 20-i (EU) 2019/1023 európai parlamenti és tanácsi irányelv (szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv) hatálybalépése és az átültetésére előírt határidő lejárta között a nemzeti bíróságok nem kötelesek a belső jogukat ezen irányelv 23. cikke (4) bekezdésének megfelelően értelmezni.

2) A 2019/1023 irányelv 23. cikkének (4) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

az ott szereplő felsorolás nem kimerítő jellegű, és az e felsorolásban szereplőktől eltérő bizonyos adósságkategóriák adósság alóli mentesítés, korlátozott adósság alóli mentesítés vagy hosszabb adósság alóli mentesítési időszak tárgyát képezhetik, feltéve hogy ez kellően indokolt.

³² Lásd: 2022. május 5-i BPC Lux 2 és társai ítélet (C-83/20, EU:C:2022:346, 68. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

³³ Lásd a 2019/1023 irányelv 20. cikkének (1) bekezdését.

- 3) Önmagában az a tény, hogy a köztartozásoknak az adósság alóli mentesítési eljárásból való, a 2019/1203 irányelv hatálybalépése és az átültetési határidő lejárta között elfogadott nemzeti rendelkezés általi kizárása nem kellően indokolt, az átültetési határidő lejártát követően nem veszélyezteti jelentősen az ezen irányelv által követett cél megvalósítását.